Nacionalno pravo

Belgija

Ta stran vsebuje pregled različnih pravnih virov v Belgiji.

1. Kateri pravni instrumenti ali „pravni viri“ določajo pravna pravila?

Pravo je celota zavezujočih napisanih ali nenapisanih pravnih pravil, ki urejajo družbene odnose med državljani in organi oblasti ter med državljani samimi, urejajo pa tudi javno upravo.

Ločimo **formalne** in **materialne** pravne vire. V nasprotju s formalnimi pravnimi viri materialni pravni viri ne vsebujejo dejanskih pravnih pravil. Med materialne pravne vire spadajo dobra vera, pravičnost in razumno ravnanje.

Formalni pravni viri se delijo v pet različnih skupin. Tri skupine so obvezni formalni pravni viri: **zakonodaja**, **običajno pravo** in **splošna pravna načela**. V drugi dve skupini spadajo neobvezni pravni viri, ki zgolj „pomagajo pri odločanju“: **sodna praksa** in **doktrina**.

Zakonodaja bo podrobno obravnavana v točkah 3 in 5 spodaj. Po opredelitvi je zakonodaja skupek napisanih pravil, ki jih uzakoni ustrezen organ. Običajno pravo je po opredelitvi nezapisano pravo, ki se izvaja z običaji in uzancami ljudi na splošno, zlasti trgovcev. Splošna pravna načela izražajo najpomembnejše vrednote, za spoštovanje katerih si prizadeva družba, kot so načelo enakosti vseh državljanov, načelo sorazmernosti sprejetih pravil in ukrepov ter načelo delovanja organov v skladu z zakonom. Več načel je izraženih v tako imenovanih pravnih maksimah, kot sta „*ne bis in idem*“ v kazenskem pravu in „*lex posterior derogat legi priori*“.

Sodna praksa in doktrina sta pravna vira, ki pomagata pri odločanju. Sodno prakso sestavljajo vse sodne odločbe, ki jih izdajo sodišča. Sodna odločba je zavezujoča le za stranke v zadevi. V Belgiji ne obstaja sistem precedenčnih primerov. Splošno zavezujoče so le sodne odločbe, ki jih izda Ustavno sodišče. Med najvišja sodišča spadata tudi Državni svet (najvišje upravno sodišče) in kasacijsko sodišče (najvišje splošno sodišče).

Mednarodno pravo, ki ga sestavljajo zlasti Pogodba o Evropski uniji, uredbe in direktive Unije in Evropska konvencija o človekovih pravicah, je tudi pomemben pravni vir. Poleg tega obstajajo številne konvencije, sprejete v okviru delovanja mednarodnih institucij, kot so Združeni narodi ali Svet Evrope (večstranske konvencije) ali med Belgijo in drugo državo (dvostranske konvencije). Ta pravni vir je v zadnjih desetletjih pridobil velik pomen, ki se še povečuje. Številne določbe iz teh instrumentov neposredno vplivajo na naše vsakdanje življenje.

Spletni strani Législation belge (v francoščini) inBelgische Wetgeving (v nizozemščini) vam omogočata dostop do zbirke podatkov o **prečiščeni belgijski zakonodaji**. Iščete lahko tudi s pomočjo spletnega iskalnika za vse še veljavne normativne dokumente, ki so bili objavljeni v *Moniteur belge* (Uradni list Belgije) **od leta 1830**. Upravni in fiskalni normativni dokumenti, objavljeni **pred letom 1994**, pa še niso v celoti na voljo.

2. Kakšen je pravni položaj splošnih pravnih načel, običajnega prava in sodne prakse?

Glej vprašanje 1.

3. Kakšna je hierarhija teh različnih pravnih instrumentov?

Za osebe, ki prebivajo v Belgiji, veljajo različne skupine pravnih pravil: pravila, ki jih sprejmejo belgijski zvezni organi, in tudi pravila, ki jih sprejmejo enote na nižji ravni, kot so province in okraji (1). Belgija je tudi članica več mednarodnih in nadnacionalnih organizacij, kot so Združeni narodi, Evropska unija, Svet Evrope in NATO. Pravila, ki jih sprejmejo te organizacije, veljajo tudi za belgijske organe in prebivalce.

Ker vsi zakonodajni organi nimajo točno razmejene pristojnosti in ker vse skupine pravnih pravil nimajo enakega položaja, se lahko pojavijo kolizije. Zato obstaja hierarhija pravnih pravil, v okviru katere velja načelo, da pravna pravila na nižji ravni nikoli ne morejo biti v nasprotju s pravnimi pravili na višji ravni.

V notranjem pravu Belgije je najvišji pravni akt **Ustava**. Ustava ureja ločitev vej oblasti in način izvrševanja njihovih pristojnosti. Ustava med drugim navaja temeljne vrednote družbe in temeljne pravice državljanov. S sodno odločbo, izdano 27. maja 1971, je kasacijsko sodišče odločilo, da imajo mednarodni in nadnacionalni pravni predpisi višji položaj v hierarhiji od katerega koli notranjega predpisa, tudi od Ustave. V primeru da bi bila uredba EU v nasprotju z Ustavo, bi imela prednost uredba.

Pod Ustavo so:

posebni zakoni (zakoni, ki se sprejemajo s posebno večino in določajo delitev pristojnosti ter osnovna pravila delovanja javnih institucij), nato

zakoni, uredbe in odredbe, nato

kraljevi in vladni odloki, ki izvajajo zakone ali uredbe, in končno

ministrski odloki.

4. Na kakšen način začnejo veljati pravila, ki jih vsebujejo nadnacionalni instrumenti, na nacionalnem teritoriju?

Uredbe Evropske unije se uporabljajo neposredno. Zakonodajni organi Belgije niso neposredno vključeni v njihovo izvajanje. Vendar je notranja zakonodaja potrebna za potrditev in ratifikacijo mednarodnih pogodb. Na nekaterih področjih morajo mednarodne pogodbe potrditi in ratificirati vsi belgijski zakonodajni organi, za kar so lahko potrebni dolgotrajni in zahtevni postopki. Domači zakonodajni organi so vključeni tudi v izvajanje direktiv Evropske unije, saj jih je vedno treba prenesti v notranjo zakonodajo.

5. Kateri organi so pristojni za sprejemanje pravnih pravil?

Zvezno državo Belgijo sestavljajo **tri** ločene **ustavne veje oblasti**: zakonodajna, izvršilna in sodna. Zakonodajna veja oblasti sprejema zakone, izvršilna jih izvaja, sodna pa rešuje spore, ki izhajajo iz uporabe zakonov.

Zvezna zakonodajna veja oblasti

Pobudo za sprejetje zvezne zakonodaje lahko da en ali več članov predstavniškega doma, en ali več članov senata ali kralj (dejansko njegovi ministri ali državni sekretarji). To so trije sestavni deli zakonodajne veje oblasti v Belgiji.

Zakoni temeljijo na predlogu zakona, ki ga predlaga član senata ali predstavniškega doma, ali na osnutku zakona, ki ga predlaga kralj (kralj pooblasti pristojne ministre, da pripravijo osnutek zakona). Osnutki in predlogi imajo enako vrednost.

Izvedbena pravila zvezne zakonodaje pripravi izvršilna oblast, ki jo vodi kralj. Pooblastila se lahko prenesejo na ministra, zato tudi ločimo med kraljevimi in ministrskimi odloki.

Skupnosti, regije, province in občine

Belgija je **zvezna država**, ki jo sestavljajo skupnosti in regije. Te predstavljajo temelj prava v mejah pristojnosti, ki jim jih dajejo ustava in nekateri posebni zakoni.

Pristojnosti skupnosti zadevajo zlasti kulturo in izobraževanje, pristojnosti regij pa zadevajo gospodarsko politiko in varstvo okolja. Za izvajanje svojih pristojnosti ima vsaka skupnost in regija parlament. Tako lahko **skupnosti in regije sprejemajo predpise**, ki se imenujejo **uredbe** (odredbe v regiji glavnega mesta Bruselj). Poleg poslancev so tudi njihove vlade del zakonodajne veje oblasti na ravni Evropske unije, na regionalni ravni ali na ravni skupnosti (zakonodajna pobuda). Vlade morajo poleg tega zagotavljati izvrševanje sprejetih uredb ali odredb.
Belgijsko ozemlje je razdeljeno tudi na **province** in **občine**. Njihovi sveti na svoji ravni tudi sprejemajo predpise (**règlements** in **ordonnances**) na področjih, ki so v njihovi pristojnosti, kot so javna varnost, odvoz smeti, kultura, izobraževanje na ravni province in občine. Te različne predpise izvajata kolegij province in občinski kolegij (v mejah svojih pristojnosti pa tudi pravne predpise na višji ravni, kot so zakoni, uredbe, odredbe in odloki).
Na teh ravneh najdemo torej dve veji oblasti od treh: zakonodajno, ki jo izvršujejo parlamenti skupnosti in regij, svet province in občinski svet, ter izvršilno, ki jo izvršujejo vlade skupnosti in regij, kolegij province in občinski kolegij. Sodna veja oblasti ni del te razdelitve. Organizacija sodišč je v izključni zvezni pristojnosti.

6. Kakšen je postopek za sprejetje teh pravnih pravil?

Glej vprašanje 5.
Na zvezni ravni **o osnutkih ali predlogih zakonov**, po morebitni preučitvi v državnem svetu, glasuje predstavniški dom, in po potrebi senat. Nato se posredujejo **kralju**, ki jih po prejemu **ministrskega sopodpisa potrdi in objavi**.

7. Na kakšen način začnejo veljati nacionalna pravila?

Zvezni zakonodajni pravni akti začnejo veljati po sprejetju in kraljevi razglasitvi. Običajno začnejo veljati deseti dan po objavi v Moniteur belge (Uradni list Belgije), razen če ni določeno drugače (2).
Zakonodajne predpise federalnih enot – uredbe in odredbe – sprejme in objavi vlada zadevnih federalnih enot. Veljati začnejo deseti dan po objavi v *Moniteur belge* (Uradni list Belgije), razen če ni določeno drugače.

8. Na kakšen način se rešujejo morebitne kolizije med različnimi pravnimi pravili v državi članici?

V primeru kolizij med pravnimi pravili, ki so bila pravilno sprejeta, obstajajo različni načini za njihovo reševanje. Hierarhija pravnih pravil omogoča, da se je večini kolizij mogoče izogniti, če pa do njih vseeno pride, jih je treba rešiti.
Člen 142 Ustave Ustavnemu sodišču podeljuje izključno pristojnost za presojo združljivosti zakonodaje s pravnimi pravili, ki urejajo pooblastila države, skupnosti in regij. Ta pravna pravila so določena v Ustavi in zakonodaji o institucionalni reformi v zvezni državi Belgiji.
Ustavno sodišče lahko odloča tudi v zadevah, kjer se domneva, da zakonodaja krši temeljne pravice in svoboščine, ki so zagotovljene na podlagi naslova II (členi 8–32) Ustave. To sta zlasti načelo enakosti (člen 10) in načelo prepovedi diskriminacije (člen 11). Ustavno sodišče lahko presoja tudi združljivost zakonodaje s členom 170 (načelo zakonitosti v davčnem pravu), členom 172 (enakost v davčnem pravu) in členom 191 (zaščita tujih državljanov) Ustave.
Glej tudi spletno stran Service public fédéral Justice in posebni zakon z dne 6. januarja 1989 o Ustavnem sodišču, v razdelku „Législation consolidée“.
Državni svet (3), ki deluje na podlagi člena 160 Ustave, rešuje kolizije med izvedbenimi predpisi (posamični akti in uredbe) in zakonodajnimi predpisi. Obstaja pa tudi parlamentarni komisija za presojo, ki obravnava navzkrižja interesov.

---

(1) Glej spletno stran Service public fédéral Justice (https://justitie.belgium.be), razdelek „Législation consolidée“, Ustavo iz leta 1994 in posebni zakon o institucionalni reformi z dne 8. avgusta 1980 ter spletno stran portail fédéral, razdelek „La Belgique“.
Flamska skupnost s svetom Flandrije (poznan tudi kot parlament Flandrije);
francoska skupnost s svetom francoske skupnosti;
nemško govoreča skupnost s svetom nemško govoreče skupnosti;
flamska regija s parlamentom (gre za parlament flamske skupnosti, t.j. svet Flandrije);
valonska regija s parlamentom Valonije;
regija glavnega mesta Bruselj s svetom regije glavnega mesta Bruselj (v okviru nekaterih pristojnosti razdeljen na flamski odbor in francoski odbor za zadevi skupnosti).
Skupnosti so pristojne za:
1. kulturne zadeve;
2. izobraževanje, razen (…);
3. sodelovanje med skupnostmi in mednarodno sodelovanje, vključno s pristojnostjo za sklepanje pogodb v zadevah iz točk 1 in 2.
Svet flamske skupnosti in svet francoske skupnosti sprejemata uredbe, veljavne na zadevnem teritoriju, na različnih področjih ter v zvezi s sodelovanjem med skupnostmi in mednarodnim sodelovanjem na teh področjih, pristojna pa sta tudi za sklepanje pogodb. Svet nemško govoreče skupnosti ima podobne pristojnosti.
Regionalni parlamenti so pristojni za zadeve v zvezi z načrtovanjem rabe prostora, upravljanjem spomenikov in podeželja, gospodarstvom, kmetijstvom itd.
(2) Glej spletno stran Service public fédéral Justice, razdelek „Législation consolidée“, zakon z dne 31. maja 1961 o uporabi jezikov v zvezi z zakonodajo, pripravo, objavo in začetkom veljavnosti zakonov ter uredb.
(3) Glej spletno stran Service public fédéral Justice, razdelek „Législation consolidée“, prečiščene zakone v zvezi z Državnim svetom z dne 12. januarja 1973.
„ Ordre juridique - Informations générales | Belgique - Informations générales

Zadnja posodobitev: 19/02/2021

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.